

УДК 354.008.85(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2025-2-34>

Тетяна КЛІМУК

студентка IV курсу факультету культури та мистецтв, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Волинська обл., Україна, 43025

ORCID: 0009-0007-5624-5823

Віктор ШОСТАК

кандидат історичних наук, доцент кафедри культурології, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Волинська обл., Україна, 43025

ORCID: 0000-0002-4837-9633

Наталія СТОЛЯРЧУК

кандидат філософських наук, доцент кафедри культурології, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Волинська обл., Україна, 43025

ORCID: 0000-0003-4331-7051

Бібліографічний опис статті: Клімук, Т., Шостак, В., Столярчук, Н. (2025). Сучасний танець як соціокультурний феномен: поєднання духовних цінностей і креативних форм дозвілля. *Fine Art and Culture Studies*, 2, 248–254, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-2-34>

СУЧАСНИЙ ТАНЕЦЬ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН: ПОЄДНАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ І КРЕАТИВНИХ ФОРМ ДОЗВІЛЛЯ

Європейський вибір розвитку українського суспільства передбачає усвідомлення нової ролі сучасного хореографічного мистецтва. Час вимагає переосмислення соціокультурних функцій танцю, його художньо-естетичних особливостей та терапевтичних можливостей для створення креативних форм дозвілля в соціокультурному просторі України.

Метою статті є аналіз художньо-естетичних та духовно-психологічних особливостей розуміння стильової, жанрово-естетичної та соціокультурної специфіки сучасного танцю в контексті модернізаційних перетворень в Україні. Реалізація поставленої мети відбувається через вирішення наступних **завдань**: 1) розкриття сутності і поняття сучасного танцю як багатопланового соціокультурного феномену універсальної дії 2) дослідження терапевтичного ефекту сучасного танцю в контексті гармонізації розвитку особистості і обміну культурними цінностями соціальних груп між собою 3) визначення особливостей культурних змістів та символів сучасної хореографічної культури в контексті поєднання духовних цінностей і нових креативних форм дозвілля з метою відтворення культурних цінностей.

Методологія дослідження базується на поєднанні культурологічного і мистецтвознавчого підходів до аналізу соціокультурної і художньо-естетичної природи танцю, а також у нагоді став психологічний ракурс осмислення терапевтичних можливостей танцювальних практик.

Наукова новизна. У статті розглянуто сукупність характеристик і відмінностей розуміння сучасного танцю та їх використання в сучасних формах соціокультурної діяльності в Україні.

Як **висновок** у статті наголошується, що танець завжди привертав увагу дослідників різних шкіл і напрямків, фізіологів і вчених у галузі психології та педагогіки. Танець можна визначити як соціокультурний феномен, у якому знаходять своє вираження особливо значущі психопластичні інтонації суспільства, відбиваються соціальні мотиви. Танець є цілим комплексом невербальних знаків та сигналів, які несуть інформацію про психологічні особливості особистості та групи. Причина терапевтичного ефекту танцю полягає у важливості, яку відіграє ритм – головний і визначальний елемент танцю, що впливає на душу людини. Танець є моделлю не лише соціальної системи, а й ціннісно-нормативної матриці розвитку окремої особистості. Таке розуміння відкриває нові перспективи в організації креативних форм культурно-дозвілєвої діяльності в Україні.

Ключові слова: сучасний танець, хореографія, соціокультурні функції, духовні цінності, креативність, дозвілля.

Tetiana KLIMUK

Fourth-year student of the Culture and Arts Faculty, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli ave., Lutsk, Volyn region, Ukraine, 43025

ORCID: 0009-0007-5624-5823

Viktor SHOSTAK

PhD in History, Associate Professor at the Department of Cultural Studies, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli ave., Lutsk, Volyn region, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0002-4837-9633

Nataliia STOLIARCHUK

PhD in Philosophy Sciences, Associate Professor at the Department of Cultural Studies, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli ave., Lutsk, Volyn region, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0003-4331-7051

To cite this article: Klimuk, T., Shostak, V., Stoliarchuk, N. (2025). Suchasnyi tanets yak sotsiokulturnyi fenomen: poiednannia dukhovnykh tsinnosti i kreatyvnykh form dozvillia. [Contemporary Dance as a Socio-Cultural Phenomenon: a Combination of Spiritual Values and Creative Forms of Leisure]. *Fine Art and Culture Studies*, 2, 248–254, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-2-34>

CONTEMPORARY DANCE AS A SOCIO-CULTURAL PHENOMENON: A COMBINATION OF SPIRITUAL VALUES AND CREATIVE FORMS OF LEISURE

The European choice for the development of Ukrainian society implies realizing a new role for contemporary dance. Time demands a rethinking of the socio-cultural functions of dance, its artistic and aesthetic features, and therapeutic possibilities for creating creative forms of leisure in the socio-cultural space of Ukraine.

*The article **aims** to analyze the artistic, aesthetic, spiritual, and psychological features of understanding the stylistic, genre, and aesthetic, and socio-cultural specifics of contemporary dance in the context of modernization transformations in Ukraine. The realization of the goal is achieved through the solution of the following **objectives**: 1) to reveal the essence and concept of contemporary dance as a multifaceted socio-cultural phenomenon of universal action 2) to study the therapeutic effect of contemporary dance in the context of harmonizing personal development and the exchange of cultural values of social groups among themselves 3) to determine the peculiarities of cultural meanings and symbols of contemporary dance culture in the context of combining spiritual values and new creative forms of leisure to reproduce cultural values.*

*The **research methodology** is based on a combination of cultural and art history approaches to analyzing the socio-cultural and artistic and aesthetic nature of dance, and a psychological perspective was also useful in understanding the therapeutic possibilities of dance practices.*

***Scientific novelty.** The article examines the set of characteristics and differences in the understanding of contemporary dance and its use in modern forms of socio-cultural activity in Ukraine.*

*As a **conclusion**, the article emphasizes that dance has always attracted the attention of researchers from various schools and trends, physiologists, and scientists in the field of psychology and pedagogy. Dance can be defined as a socio-cultural phenomenon in which particularly significant psychoplastic intonations of society are expressed and social motives are reflected. Dance is a whole complex of non-verbal signs and signals that carry information about the psychological characteristics of an individual and a group. The reason for the therapeutic effect of dance lies in the importance of rhythm, the main and defining element of dance that affects the human soul. Dance is a model not only of the social system, but also of the value and normative matrix of the development of an individual. This understanding opens up new perspectives in the organization of new creative forms of cultural and leisure activities in Ukraine.*

***Key words:** modern dance, choreography, socio-cultural functions, spiritual values, creative, leisure.*

Актуальність теми дослідження зумовлена зростаючим інтересом до сучасного танцю як важливої складової культурного ландшафту, його здатністю відображати та трансформувати суспільні настрої, а також його потенціалом у розвитку творчих здібностей та організації

змістовного дозвілля. Вивчення взаємозв'язку між духовними цінностями, що лежать в основі людського буття, та креативними формами їх вираження у сучасному танці є важливим для розуміння його місця та значення в сучасному світі.

Танець завжди привертав увагу дослідників різних шкіл і напрямків, вчених у галузі психології та педагогіки, етнографів і мистецтвознавців, педагогів і культурологів, хореографів і сценічних майстрів, фізіологів і фахівців в області психології, а останнім часом танцювальна діяльність стала частиною інтересів психотерапії. І хоча танець є сьогодні важливою складовою української культури, комплексних наукових досліджень, які б поєднували аналіз сучасних танцювальних форм з їхнім соціокультурним та духовним значенням, недостатньо. Дане дослідження може заповнити цю прогалину, сприяючи глибшому розумінню сучасних тенденцій в українському танцювальному мистецтві та його ролі в суспільстві.

Результати дослідження можуть бути корисними для працівників культури, педагогів, організаторів дозвілля, а також для самих танцівників та шанувальників танцювального мистецтва. Отримані дані можуть допомогти в розробці нових освітніх програм, культурних ініціатив, а також у формуванні стратегій підтримки та розвитку сучасного танцю в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стаття спирається на праці українських вчених, присвячені вивченню соціокультурної природи сучасного танцю. Так, дослідниця Герц І. розкриває унікальну сутність танцю через відображення у ньому культурних процесів. Будучи невербальною формою вираження, мистецька мова зазвичай потребує інтерпретації, проте танець, завдяки своїй позанаціональній та універсальній природі, є зрозумілим без перекладу, що робить його потужним засобом об'єднання (Герц, 2021). Також науковиця наголошує на тому, що танець ефективно допомагає подолати відчуження між людьми, слугуючи взірцем глибокої зацікавленості в інших та розвиваючи притаманне людині відчуття гармонії у соціальному порозумінні. Дослідниця Бойко О. аналізує мистецькі, естетичні та психологічні особливості танцювального театру в контексті традицій експресіоністського хореографічного мистецтва (Бойко, 2018). Гриценюк Р. досліджує соціальні танці в соціокультурному просторі ХХІ століття, аналізує специфіку розвитку соціальних танців на сучасному етапі, визначає особливості та перспективи нового, спортивно-змагального контексту соціальних танців (Гриценюк, 2020). Кінезіологія танцю – головна

тематика колективної монографії за загальною редакцією Плахотнюка О. Автори розглядають проблематику формування кінезіології танцю, визначають особливості різних танцювальних рухів, аналізують педагогічні, психологічні, медико-біологічні аспекти в хореографії, пропонують різноманітні засоби корекції, реабілітації та відновлення організму за допомогою танцювальних методик (Кінезіологія, 2020). Савчин Л. та Годовський В. аналізують форми і методи роботи з хореографічним колективом, звертають увагу на напрямки арт-терапії, що можуть бути реалізовані засобами хореографічного мистецтва, досліджують психологічні особливості впливу сучасного танцю на учасників і глядачів (Савчин, Годовський, 2012). Вже згадуваний автор Плахотнюк О. розглядає космополітичні та індивідуальні ознаки національної танцювальної культури, наголошує, що в у фольклорному танці відображаються елементи народного світогляду українців, їх давні художньо-естетичні традиції (Плахотнюк, 2021). Шабаліна О. М. описує мову тіла під час різних танцювальних практик у контексті пластичних вимірів ХХ століття (Шабаліна, 2015, 2017).

Метою статті є дослідження сучасного танцю як соціокультурного феномена, що гармонійно поєднує духовні цінності та креативні форми дозвілля; аналіз художньо-естетичних та духовно-психологічних особливостей сучасного танцю, виявлення стильової, жанрово-естетичної та соціокультурної розмаїтості сучасної танцювальної культури в контексті новітніх соціокультурних перетворень в Україні.

Виклад матеріалу дослідження. У динамічному світі ХХІ століття, позначеному стрімкими соціальними, технологічними та культурними змінами, мистецтво танцю продовжує відігравати важливу роль у житті окремих людей та суспільства в цілому. Сучасний танець, еволюціонувавши з класичних та народних форм, став не лише видовищним мистецтвом, але й потужним засобом самовираження, комунікації та пізнання світу. Він є унікальним соціокультурним феноменом, що поєднує в собі глибокі духовні цінності та різноманітні креативні форми дозвілля, впливаючи на формування світогляду, емоційного інтелекту та фізичного здоров'я особистості.

Витоки сучасного танцю сягають кінця XIX – початку XX століття, періоду глибоких соціальних та культурних трансформацій. Відмова від жорстких канонів класичного балету, прагнення до більшої свободи вираження та дослідження природних рухів стали ключовими імпульсами для зародження нових хореографічних напрямків. Піонери модерну, такі як Айседора Дункан, Рут Сен-Дені, Тед Шон, Мері Вігман та інші, заклали основи філософії та естетики сучасного танцю, наголошуючи на індивідуальності, емоційності та зв'язку руху з внутрішнім світом людини.

Подальший розвиток сучасного танцю характеризувався появою різноманітних технік та стилів, включаючи джаз-модерн, контемпорарі, постмодерн та інші. Кожен з цих напрямків вносив свої унікальні елементи в хореографічну лексику, розширюючи можливості тілесного вираження та досліджуючи нові аспекти людського досвіду. Сучасний танець став відкритим до експериментів, синтезуючи елементи різних видів мистецтва, включаючи музику, театр, візуальні ефекти та новітні технології (Бойко, 2018, с.134-138).

Дослідники сучасного танцю відзначають у ньому низку характерних рис, які в комплексі перетворюють його на унікальний соціокультурний феномен. Так, на відміну від більш формалізованих видів танцю, сучасний танець надає танцівникам та хореографам значну свободу у виборі рухів, тем, музичного супроводу та сценічного оформлення. Сучасний танець часто є засобом вираження складних емоцій, переживань та соціальних коментарів. Через рух тіла танцівники передають широкий спектр почуттів, спонукаючи глядачів до співпереживання та рефлексії. Окрім цього, багато сучасних хореографічних постановок несуть в собі глибокий філософський або соціальний зміст, виражаючи актуальні проблеми сучасності, питання ідентичності, відносин між людьми та їхнього місця у світі (Шабаліна, 2015, с.183-192). При цьому сучасний танець постійно розвивається, збагачуючись новими рухами, техніками та міждисциплінарними підходами. Хореографи експериментують з формою, простором, часом та взаємодією з іншими видами мистецтва (Бойко, 2018, с.134).

Варто також відзначити наявну сьогодні відносну доступність танцювального виду мисте-

цтва як для виконавців, так і для глядачів (як приклад – соціальні танці). Існує велика кількість студій, шкіл та аматорських колективів, що робить його популярною формою дозвілля та самовираження для людей різного віку та рівня підготовки (Гриценюк, 2020, с. 79-84).

Особливу увагу слід звернути на значний потенціал сучасного танцю у формуванні та трансляції духовних цінностей. Через тілесне переживання та емоційне залучення він сприяє розвитку таких якостей, як емпатія та співчуття, самопізнання та самосприйняття, повага до різноманітності, прагнення до краси та гармонії. Опанування танцювальними техніками вимагає дисципліни, наполегливості та подолання труднощів, що сприяє розвитку сили волі та цілеспрямованості.

Таким чином танець можна визначити як унікальний соціокультурний феномен, адже у ньому знаходять своє вираження особливо значущі психопластичні інтонації суспільства, відбиваються соціальні мотиви. В рамках підходу до танцю як соціокультурного явища його можна розглядати як вид невербального спілкування, наділеного всіма функціями спілкування: функцією формування та розвитку відносин, функцією пізнання людьми один одного, функцією впливу та взаємовпливу, функцією організації міжособистісної взаємодії (Гриценюк, 2020, с.82-83).

Завдяки своїй унікальній здатності налагоджувати внутрішню рівновагу людини та полегшувати її взаємодію з навколишнім світом, танець викликає особливий інтерес у фахівців з психології та психотерапії. Ще в давні часи мудреці помічали, що ритмічні рухи танцю здатні впорядковувати емоційний стан, вносячи ясність і гармонію в душу спостерігача, а також слугуючи інструментом для трансформації внутрішнього сум'яття та духовного хаосу в нову, більш організовану систему. Саме тому танець нерідко використовувався як цілющий засіб: у випадках втрати душевної гармонії люди вдавалися до танцювальних рухів під супровід співу, вірячи у його відновлювальну силу. Наприкінці дев'ятнадцятого століття, з розвитком психіатрії як науки, лікарі знову звернули увагу на цю забуту властивість танцю. Зокрема, були зафіксовані випадки його позитивного впливу на емоційний та духовний розвиток дітей з особливими потребами, що

підкреслювало його потенціал як терапевтичного інструменту в роботі з різними психологічними станами (Савчин, 2012, с.315-321).

Глибинна причина цілющого впливу танцю на емоційний стан людини криється у надзвичайній значущості ритму, який є його фундаментальним елементом. Ритм, у широкому розумінні цього слова, є невід'ємною характеристикою всього Всесвіту. Усе, що нас оточує, тісно пов'язане з циклічними процесами: обертання Землі навколо Сонця, рух планет і зірок, закономірна зміна пір року, чергування дня і ночі – все це пронизано ритмом. Аналогічно, і в людському організмі існують власні ритмічні процеси, такі як биття серця, пульсація крові, регулярність дихання та інші. Природна здатність та схильність людини до сприйняття ритмічності у всьому є однією з базових її характеристик, закладених самою природою. Саме тому позитивний вплив ритму та ритмічних рухів на людську психіку є цілком зрозумілим і обґрунтованим (Герц, 2021, с.201).

Окрім ритму, ще один характерний прийом у танці – стилізація – також має благотворний вплив на психічний стан. Німецький психолог Ернст Кречмер, один із піонерів у розробці типології статури та її зв'язку з психічними розладами та типами темпераменту, свого часу зазначав, що стилізація відображає внутрішню психологічну тенденцію до спрощення та повторення певних форм, а також до виокремлення найважливішого (Герц, 2021, с.201). Це прагнення до виділення суттєвого можна спостерегти у відносно реалістичних зображеннях первісних людей та у подібних малюнках дітей, які інстинктивно передають суть об'єкта, відкидаючи зайві деталі. Саме тяжіння до стилізації форми, на думку Ернста Кречмера, є первинною, глибоко вкоріненою властивістю самого психічного апарату людини.

Отже, людське прагнення до спрощення або повторення певних форм органічно переплітається з ритмічними імпульсами в психомоторній сфері, і разом з ритмом становить одну з фундаментальних потреб нашої психічної організації. Внутрішній дисбаланс і душевний хаос, що виникають внаслідок порушення рівноваги внутрішніх сил, можуть бути подолані людиною через відновлення цієї рівноваги шляхом підпорядкування себе ритму танцювальних рухів. Відомий австрійський хореограф, педагог

та теоретик танцю Рудольф Лабан свого часу підкреслював значну терапевтичну цінність танцю, акцентуючи його позитивний вплив на загальне здоров'я людини, а також вказуючи на його ефективність у зменшенні напруження, накопиченого в процесі повсякденної трудової діяльності (Шариков, 2015, с.195-202).

Оскільки людина, яка танцює, демонструє здатність до глибокої, невербальної комунікації, танець постає ефективним інструментом у подоланні відчуження та роз'єднаності між людьми, слугуючи своєрідним еталоном ідеальних взаємин з навколишнім світом та оточуючими. Значною мірою корені людської роз'єднаності та байдужості криються в нашій неувважності до тонких, часто підсвідомих і щирих сигналів, які ми несвідомо передаємо через рухи свого тіла. Ці ледь помітні жести, міміка та постава можуть нести важливу інформацію про наш емоційний стан та наміри, проте часто залишаються непоміченими або неправильно інтерпретованими, що призводить до непорозумінь та відчуження. Однак, не менш серйозною проблемою у міжособистісній взаємодії є часта відсутність такту, емпатії та щирої зацікавленості участі у відповідь на рухи, спрямовані до нас іншими людьми. Ми можемо бути занадто зосереджені на собі, своїх думках і переживаннях, щоб помітити та адекватно відреагувати на невербальні сигнали співрозмовника, що ускладнює встановлення глибокого емоційного зв'язку. На противагу цьому, танцювальні рухи є яскравим прикладом глибокої спрямованості уваги на партнера та на загальний простір взаємодії. У танці виявляється особливий тип людських стосунків, який характеризується гармонією, взаєморозумінням та багатогранністю емоційного обміну, що можна порівняти з поліфонією в музиці, де різні голоси сплітаються в єдину мелодію.

У танці повною мірою проявляються такі важливі аспекти людських стосунків, як щира турбота про іншого, емпатична участь у його емоційному стані, активна взаємодія та глибоке, часто безсловесне спілкування. Саме танцювальне мистецтво, в якому високий рівень технічної майстерності не затьмарює справжньої емоційної віддачі та одухотвореності виконання, мистецтво, що гармонійно поєднує естетичну красу рухів з чутливістю, увагою та щирою прихильністю до партнера, має потенціал стати своєрідним взірцем

і бажаною нормою в усіх сферах комунікативної діяльності людей, навчаючи нас краще розуміти одне одного на невербальному рівні та будувати більш глибокі та гармонійні стосунки.

З такої точки зору дозволимо собі стверджувати, що сучасний танець відіграє важливу роль у формуванні та збереженні культурної ідентичності, а також у налагодженні міжкультурної комунікації. З одного боку, хореографи часто звертаються до традиційних народних танців, ритуалів та міфології, переосмислюючи їх у сучасній інтерпретації та передаючи таким чином культурну спадщину наступним поколінням. З іншого боку, сучасний танець є універсальною мовою тіла, яка може долати мовні та культурні бар'єри, сприяючи взаєморозумінню та діалогу між представниками різних культур (Плахотнюк, 2021, с.4-8). Міжнародні танцювальні фестивалі, обміни та спільні проекти стають платформою для культурного обміну та збагачення, демонструючи різноманіття світової танцювальної культури.

Разом з тим танець постає нині доволі популярною креативною формою дозвілля для людей різних вікових і соціальних груп. У сучасному суспільстві, де зростає потреба у змістовному та активному дозвіллі, сучасний танець стає привабливою та ефективною формою проведення вільного часу. Заняття танцями є ефективним способом підтримання фізичної форми, розвитку гнучкості, координації, сили та витривалості. При цьому ритмічні рухи та музика допомагають зняти емоційну напругу, розслабитися та покращити настрій, зменшити відчуття стресу. Імпровізація, експерименти з рухами та участь у хореографічних постановках стимулюють творче мислення, уяву та здатність до самовираження. Перегляд танцювальних виступів та участь у творчому процесі приносять естетичне задоволення та збагачують духовний світ людини. Заняття в танцювальних групах створюють сприятливе середовище для спілкування, налагодження нових знайомств та розвитку навичок командної роботи.

Висновки. Супроводжуючи розвиток культури, танцювальне мистецтво виступає своєрідною моделлю соціокультурних процесів, втіленням багатогранної та невичерпної сутності культури. Причина терапевтичного ефекту танцю полягає у величезній важливості, яку відіграє ритм – найважливіший елемент танцю, що впливає на душу і тіло людини. Також танець здатний задовільняти одну із життєвоважливих потреб людини – потребу у спілкуванні, тому проявом соціокультурної природи феномену танцювального мистецтва можна вважати його комунікативні потенції. Характерне для сучасності зростання соціальної ізоляції та відчуження, що загрожує духовною порожнечою та збільшенням не лише фізичних хвороб, а й душевного дискомфорту, значною мірою можна подолати танцювальними практиками. Ритм і пластика людського тіла дозволяють танцю за допомогою специфічної мови проявити невербалізовану, неартикульовану сутність, яка не піддається слову.

Загалом, сучасний танець є багатогранним та динамічним соціокультурним феноменом, що органічно поєднує глибокі духовні цінності та різноманітні креативні форми дозвілля. Він еволюціонував з прагнення до свободи вираження та дослідження людського досвіду через рух, став потужним засобом самопізнання, емоційної комунікації та інтелектуального осмислення світу. Впливаючи на формування духовних цінностей, розвиваючи творчий потенціал та пропонуючи змістовне дозвілля, сучасний танець відіграє важливу роль у житті окремих людей та суспільства в цілому. Його здатність відображати та трансформувати культурні традиції, а також сприяти міжкультурному діалогу, підкреслює його значущість у сучасному глобалізованому світі. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення впливу новітніх технологій на розвиток сучасного танцю, його роль у психологічній реабілітації та його потенціал у сфері освіти та соціальної інтеграції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бойко О.С. Танцтеатр у межах традицій експресіоністського хореографічного мистецтва. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2018. № 1. С. 134–138. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdakkkm_2018_1_28 (05.03.2025).
2. Герц І. І. Танець як засіб засвоєння соціокультурного досвіду. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2021. № 2. С. 199–204.

3. Гриценюк Р. Соціальні танці в соціокультурному просторі ХХІ ст.: спортивно-змагальний аспект. *Мистецтвознавчі записки* : зб. наук. праць. 2020. Вип. 38. С. 79–84.
4. Кінезіологія танцю: колективна монографія / за заг. ред. О.А. Плахотнюка. Львів : Сполом, 2020. 244 с.
5. Савчин Л. М., Годовський В.М. Методика роботи з хореографічним колективом: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Хореографія». Рівне, 2012. 352 с.
6. Плахотнюк О. Етносвітогляд фольклорного танцю в мистецькому просторі сучасності. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський зб.наук. пр. молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 35. Том 5. С. 4–8. URL : <http://www.aphn-journal.in.ua/35-5-2021> (20.03.2025).
7. Шабаліна О. М. Мова тіла як пластичний вимір ХХ століття. *Культура України : Мистецтвознавство*. 2015. Вип. 51. С. 182–193. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kum_2015_51_20 (28.03.2025).
8. Шабаліна О.М. Пластичність. Мова. Тіло : монографія. Київ : ФО-П Поліщук О.В., 2017. 194 с.
9. Шариков Д. Новітня теорія танцю першої половини ХХ століття за методом Рудольфа фон Лабана. *Вісник Львівського університету*. Серія мистецтвознавство. 2015. Вип. 16. Ч. 1. С. 195–202.

REFERENCES:

1. Boiko, O.S. (2018) Tantsi u mezkh tradytsii ekspresionistskoho khoreorafichnoho mystetstva [Dance theater within the traditions of expressionist choreographic art]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv. – Bulletin of the National Academy of Management Personnel of Culture and Arts*, 1, 134-138. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdakkkm_2018_1_28 [in Ukrainian] (05.03.2025).
2. Gerts I. I. (2021) Tanets yak zasib zasvoennya sotsiokulturnogo dosvidu [Dance as a means of acquiring sociocultural experience]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv.: nauk. zhurnal – Bulletin of the National Academy of Management Personnel of Culture and Arts: of science magazine*, 2, 199-204 [in Ukrainian].
3. Hrytseniuk, R. (2020) Sotsialni tantsi v sotsiokulturnomu prostori ХХІ st.: sportyvno-zmahalni aspekt [Social Dancing in the Socio-Cultural Space of the XXI Century: The Sports and Competitive Aspect] *Mystetstvoznachni zapysky : zb. nauk. prats. – Art historical notes: a collection of scientific papers*. 38. 79–84 [in Ukrainian].
4. Plakhotniuk, O.A. (Eds.). (2020) Kineziolohiia tantsiu: kolektyvna monohrafiia [Kinesiology of dance: a collective monograph] Lviv: Spolom [in Ukrainian].
5. Savchyn, L. M. & Hodovskyi, V. M. (2012) Metodyka roboty z khoreorafichnym kolektyvom: navchalno-metodychnyi posibnyk dlia studentiv spetsialnosti «Khoreografiia» [Methods of working with a choreographic team: a study guide for students majoring in choreography] Rivne [in Ukrainian].
6. Plakhotniuk, O. (2021) Etnosvitohliad folklornoho tantsiu v mystetskomu prostori suchasnosti [Ethno-Worldview of Folk Dance in the Artistic Space of Modernity] *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskyi zb.nauk. pr. molodykh vchenykh Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. – Topical issues of humanities: interuniversity collection of scientific works of young scientists of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University*, 35. (Vol 5) 4–8. URL : <http://www.aphn-journal.in.ua/35-5-2021> [in Ukrainian] (20.03.2025).
7. Shabalina, O. M. (2015) Mova tila yak plastychnyi vymir ХХ st. [Body language as a plastic dimension of the twentieth century] *Kultura Ukrainy. Seriiia : Mystetstvoznavstvo. – Culture of Ukraine. Series: Art History*, 51. 182-193. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kum_2015_51_20 [in Ukrainian] (28.03.2025).
8. Shabalina, O.M. (2017) Plastychnist. Mova. Tilo : monohrafiia [Plasticity. Language. Body : a monograph] Kyiv : FO-P Polishchuk O.V. [in Ukrainian].
9. Sharykov D. (2015) Novitnia teoriia tantsiu pershoi polovyny ХХ stolittia za metodom Rudolfa fon Labana. [The latest theory of dance of the first half of the 20th century according to the method of Rudolf von Laban]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia mystetstvoznavstvo - Bulletin of Lviv University. Art History Series*, Vyp. 16. Ch. 1, 195–202 [in Ukrainian].